

Forhandlinger i Sverig om en nordisk Toldforening og om den svensk-norske Mellemrigslov.

Det vil, særligt med Henblik paa det forestaaende nordiske nationaløkonomiske Møde i København være hensigtsmæssigt her at levere et Uddrag af de Forhandlinger, der i afvigte Maj er blevet førte i Sverig om Spørgsmaalet om en nordisk Toldforening saavel som om den svensk-norske Mellemrigslov. Vi benytte herved Referaterne i »Stockholms Dagblad«.

I den stockholmske nationaløkonomske Forening indledede Bankdirektør Dr. J. W. Arnberg den 3. Maj en Diskussion om »Tanken om en nordisk Toldforening«. Dr. Arnberg henviste først til, at Tanken om en Toldforening mellem de tre nordiske Riger, eller i det Mindste om Forholdsregler sigtende til at lette og udvikle Handelsforbindelserne imellem dem, havde været diskuteret ved adskillige tidligere nationaløkonomiske Møder, i Foreninger, i Afhandlinger og Artikler osv. »Man kan gerna säga«, bemærkede Taleren, »att den i allmänhet emottagits med intresse och sympati, om också den protektionistiska vind, som under senare år börjat blåsa med allt större styrka samt gifvit frisk fart och ny framgång åt anhängarne af ett gammalt och som man trodde utdömdt systems flagga, kommit på många håll denna sympati att svalna och framkallat likgiltighetens missmod på andra. I det intresse, hvarmed frågan likväl i det hela omfattats, synes mig

ligga en giltig anledning till styrelsens önskan, att den skulle blifva föremål för äfven vår nationalekonomiska för-
enings uppmärksamhet och egnas någon stunds diskussion,
och detta så mycket mera som den kommer att framställas
vid det nationalekonomiska mötet i Köbenhavn i samman-
hang med sommarens stora exposition derstädes, och således
icke borde vara obekant i dess allmänna drag för oss. För
att så skulle kunna ske har man uppdragit åt mig att in-
leda öfverläggningen med några utredande ord för at sätta
ledamöterna in i den vidtomfattande frågan och dess be-
tydelse«.

Efter at have omtalt Vanskelighederne ved Sagens Be-
handling og Onsket om, at de officielle Myndigheder vilde
tage Sagen i deres Haand fortsatte Taleren saaledes: En
tullförening mellan de 3 skandinaviska länderna innebär ju
ett ömsesidigt fördrag, hvarigenom de skulle komma att i
tullpolitiskt hänseende bilda en enhet med lika och gemen-
samma tullsatser i de från alla länder införda varor och
med upphäfvande af alla andra tullsatser vid varubytet de 3
länderna emellan. Detta varubyte skulle således blifva fritt
från alla pålagor och hinder af tullskrankor, såväl be-
träffande inom förbundets stater producerade varor som äfven
de från andra länder införda, hvilka, såvidt de voro tull-
pligtiga, erlagt sin skatt vid någon af förbundets tull-
gränser. Då nu alla de genom tullarne inflytande inkomster
vore de 3 staternas gemensamma egendom, måste för ett
sådant fördrags genomförande derjemta fördras en öfverens-
kommelse angående fördelningen af dessa inkomster mellan
staterna, antingen detta nu skulle ske efter invånareantallet
eller efter de olika förbundsmedlemmarnes af erfarenheten
kända förbrukning af de olika förnämsta med tull belagda
införselsartiklarne eller efter någon annan grund. Slutligen
äfven en för de 3 staterna gemensam representation, ett
tulldepartement eller tullkommission, med full myndighet att
ordna och bestämma dessa förhållanden.

Möjligheten af att utan allt för stora svårigheter
genomföra detta program, d. v. s. en gemensam tulltaxa

utåt med borttagande af alla tullsatser inom det gemensamma tullområdet beror naturligen på mångahanda förhållanden, i främsta rummet derpå, huruvida de tullpolitiska system, som f. n. äro gällande inom de särskilda förbundsstaterna, icke förete större principiella eller faktiska olikheter, än att de skulle kunna låta sig sammanjemkas utan att de fiskala intressena eller statsinkomsterna deraf alltför kännbart komme att lida. Dernäst beror det väl på i hvad mån man anser, att hvar och en af de särskilda staternas nationella hushållning skulle komma att allt för mycket blottställas för äfventyr och skada genom att utom det hittills åtnjutna tullskyddet fritt konkurrera med de andras alster och tillverkningar, samt i hvad mån å andra sidan ersättning för denna risk och skada skulle kunna vinnas i den högra produktiva kraft och vinst, som den större marknaden måste förläna. Man finner redan häraf huru mycket problemets lösning försvåras af de hänsyn som måste tagas till tullens dubbla egenskap af på en gång en ganska väsendtlig skatteform och ett skyddsmedel för den inhemska arbetsfliten genom beskattning af andra länders med densamma konkurrerande arbetsprodukter.

De 3 staternas tullpolitik erbjuder till en början den likhet, att för alla 3 tullen spelar en ytterst betydande rol såsom inkomstkälla. Man har i korthet uttryckt detta så, att Sverige hemtar 35—40 pCt., Danmark 40—45 pCt. och Norge 50—55 pCt. af sin hela från beskattning flytande inkomst utaf tullarne. Den erbjuder derjemta den likhet att af dessa tullinkomster tages största delen af varor, som införas från icke skandinaviska länder, och skulle sålunda fortfarande kunna upptagas äfven under regimen af en gemensam tulltaxa. De förnämsta af dessa skatteartiklar äro, såsom bekant, de s. k. kolonialvarorna, tobak, kaffe, socker, té m. fl. samt derjemte i Danmark äfven stenkol och salt. Man har beräknat att i allmänhet och i mycket afrundadt tal af dessa tullar Sverige tager $\frac{2}{3}$ af hela sin tullinkomst, Danmark något öfver hälften och Norge nära $\frac{3}{4}$ af densamma. Dessa förhållanden äro

naturligen i viss mån till fördel för möjligheten af att vinna en tullförening, emedan såsom sagdt, de alldeles icke behöfde uppgifvas utan kunde till statskassornas fromma bibehållas. Men de äro äfven å andra sidan en stor olägenhet, emedan just deras stora betydelse för statsinkomsterna måste göra hvarje sådan jemkning och förändring af särskilda tullsatser, som nödvändigt påkallades för att komma till för alla 3 staterna lika tullsatser å dessa varor, måste i hög grad inverka på de olika förbundsmedlemmarnes fiskala intressen. Betydelsen af denna olägenhet beror naturligen främst derpå, i hvad mån de särskilda staterna olika tungt tullbeskatta dessa s. k. kolonialvaror.

Tager man, för att bedöma detta, de fyra hufvudartiklarne kaffe, socker, tobak och té, så finner man att Danmark beskattar dem jemförelsevis lågt, Sverige något högre och Norge ytter värre. Om vi vid ingående af en tullförening skulle antaga de danska tullsaterna å dessa artiklar, skulle detta vålla vår statskassa en förlust på omkring 5 mill.; togo vi deremot de norska, erhöles vi en vinst af omkring 8 mill. Detta under förutsättning att de sänkta eller höjda tullsaterna lemnade förbrukningen oberörd och oförändrad. Det sannolika är väl att de skulle föranleda någon höjning eller minskning i förbrukningen i förhållande till de sänkta eller stegrade taxorna och sålunda göra rubbningarna i budgeten mindre betydande. Efter samma beräkning skulle Norges antagande af de danska tullsaterna nedsätta dess inkomst af desse nämnda varor till mindre än hälften, och Danmark genom att antaga de norska skulle erhålla ett belopp af två till tre gånger den nuvarande inkomsten. Huru man nu än ville söka å ömse sidor justera dessa tullar för att komma till enhet, måste det kännbart ingripa i de särskilda ländernas budget och skatteförhållanden och på samma gång äfven i vanor och lefnadsvilkor. För att t. ex. svenska folket skulle kunna besluta sig att med antagande af Danmarks tulltaxa på dessa artiklar gifva upp en betydlig statsinkomst och söka ersättning därför i andra, kanske nya och opröf-

vade skatteformer, eller å andra sidan att antaga den norska och dermed icke obetydligt fördyra varor, som till stor mängd ingå i folkets dagliga förbrukning, måste det hafva bibringats en liflig känsla af behovet eller nödvändigheten af en närmare tullsammanslutning mellan länderna och på samma gång en klar insigt af att vinsten deraf vore uppoffringen värd.

Äfven om med ömsesidig god vilja denna svårighet skulle kunna öfvervinnas och en gemensam tulltaxa för dessa stora skatteartiklar erhållas, möter genast en annan och kanske ännu betänkligare — den nämligen att finna lämplig och billig grund för fördelningen af den inkomst, som i hvarje fall dock alltid måste hemtas af dessa tullsatser. Den första tanken, som dervid gör sig gällande, är naturligen att fördela inkomsten efter hufvudtalet, så att hvarje stat skulle erhålla andel i proportion till antalet af dess invånare. Att tillämpa denna grund leder dock till orimligheter, emedan förbrukningen i de särskilda länderna är så olika; man har nämligen beräknat att t. ex. af socker och tobak förbrukningen pr. individ i Danmark är nära dubbelt så stor som i Norge. Socker- och kaffeförbrukningen i Sverige är något mindre än i Danmark, ehuru icke så särdeles betydande, men af tobak deremot liksom i Norge endast hälften. En fördelning efter hufvudtalet skulle således vara en stor orättvisa mot Danmark och en stor ynnest för Norge och äfven för oss, emedan svenskar och norrmän då skulle erhålla en förhållandevis mycket större del af inkomsten än hvarmed vi bidragit i skatt. Gent emot Norge skulle den deremot blifva oss til skade, särdeles i hvad angår inkomsten af sockertullen, emedan vår förbrukning är 9 kilo mot Norges något öfver 5. Man måste därför, synes det mig, öfvergifva denna grund och söka en annan, rättvisare, och man har dervid tänkt sig att den af erfarenheten kända förbrukningen pr. individ under en viss föregående period af t. ex. 5—10 år kunde läggas till grund för fördelningen. Men då förbrukningen är mycket vexlande, stiger i ett land och faller i ett annat, eller

stiger af den ena artikeln och fallar af den andra, så måste alltemellanåt en justering företagas af den antagna fördelningsproportionen. Men detta förutsätter en apparat för att mäta förbrukningen inom hvarje land, d. v. s. tull- eller registreringsstationer, och redan dermed vore ett stort intrång gjordt i det obehindrade utbytet mellan nationerna och derigenom i fördelarne af detsamma. Derjemte fordras äfven för ett dylikt arrangement en för alle länderna gemensam auktoritet och representation, antingen man vill kalla denna tullparlament eller tullkommission eller med hvad annat namn som helst, dock med makt att i sista hand ordna och reglementera förhållandena, och man kan befara, att en sådan kanske blefve kinkig nog att till allas tillfredsställelse ordna.

Slutligen återstår dock ännu en svårighet att öfvervinna, hvilken icke bör förbises eller ringaktas. Denna förefinnas i de uti de särskilda länderna gällande accis- eller produktionsskatterna, ty klart är, att skola alla varor kunna fritt utbytas mellan föreningens stater, måste de vara antingen fria från dylika produktionsskatter eller ock lika beskattade i alla staterna, emedan ju i annat fall det land, der de voro icke eller ringa berörda af sådan tunga, skulle kunna med stor vinst undersälja och tilintetgöra produktionen i det land, der motsatsen egde rum. För att finna huru det i detta afseende förhållar sig behöfver jag endast erinra om t. ex. brännvinet, som i Norge är ålagdt en tillverkningskatt 5—6 gånger så hög som i Danmark och vida högre än hos oss; och att i Sverige och Danmark finnes icke sådan skatt på öl, men deremot i Norge, hvilken inbringar öfver 2 millioner kr.

En sammanjemkning af alla dessa här antydda olika förhållanden förutsätter äfven en så betydande förändring i de särskilda staternas skatte- och budgetsförhållanden, att man väl kan tveka om den kan vara antaglig utan att först förberedas genom en långvarig och verksam men dock mindre genomgripande förening. Man har brukat anföra Preussens och de tyska småstaters exempel derå att en

fullständig tullförening i trots af liknande och andra svårigheter dock kan genomföras och blifva beständande, men jag fruktar att detta exempel icke här kan få någon särdeles slående betydelse. Ty historien om det tyska tullförbundets uppkomst visar, bland mycket annat, hurusom de förutvarande tullförhållandena, som förbundet afsåg att ändra eller upphäfva, måste hafva varit rent af olidliga mellan alla dessa i hvarandra och de större inneslutna och enclaverade stater, och att likväl för sammanslutningens vinnande och upprätthållande det var nödigt att en enda medlem af förbundet var så bestämmande, att dess ord och vilja i sista hand dikterade lag för de öfriga.

Skulle man nu af de förhållanden jag i största korthet sökt antyda draga den slutsats, att för det närvarande en sammanslutning, som vi hittills förutsatt eller en fullständig tullunion, ehuru visserligen önskelig och eftersträfvansvärd i sig själf, dock måste förberedas genom en mindre fullständig öfvergångsform, så vänder sig tanken naturligen till en så beskaffad mellanrikslag, som vi redan hafva med Norge.

Det är föreningen bekant, att sedan länge existerat ett fördrag mellan Sverige och Norge i detta hänseende. Det nu gällande är af 1874 med åtskilliga modifikationer och förklaringer af 1887. Enligt detta fördrag får det ena landets naturalster och tilverkningar fritt föras in i det andra, med undantag endast för de egentliga s. k. stora kassartiklarne samt sådana varor, som i det ena eller andra landet äro underkastade tillverknings- och stämpelafgifter. Det är äfven känt, att denna s. k. mellanrikslag föranlett åtskilliga slitningar och många klagomål från de enskilda intressen, som deraf funnit sig kränkta, detta beroende dels på svårigheten af att afgöra hvad med inhemska tillverkningar skulle förstås och på olikheten i tullsatserna å råvaror och halffärdiga produkter. I trots af detta kan dock lagen sägas hafva verkat välgörande och mycket bidragit att närma folken till hvarandra, och derjemte så ingått i vanorna hos befolkningen närmast intill den lång-

sträcka gränsen, att den för densamme blifvit ett verkligt behof, hvars undvarande skulle medföra stor afsaknad. Den har äfven ganska mycket bidragit att öka värdet af handelsomsättningen mellan de båda folken, så att sedan 1874 vår införsel till Norge i väsentlig mån stigit och Norges till oss fördubblats. Denna lags betydelse kan dock icke skattas efter dessa sistnämnda uppgifter, lika litet som värdet af den samfärdsel den skapat, ty denna är i första hand en gränshandel och småhandel, hvars värde icke kan i siffror uppgifvas och icke heller med sådana mätas.

Vill man fasthålla tanken på att utsträcka denna s. k. mellanriklags bestämmelser derhän att gälla äfven för våra handelsförhållanden med Danmark, så gäller det naturligen att i någon mån söka göra sig reda för, hvad vår handel och produktion derpå skulle kunna vinna eller å andra sidan möjligen förlora.

Talaren gik derefter över til en Betragtning af Handelsstatistikens Tal, og søgte — skønt ikke skjulende de svenske og de danske handelsstatistiske Opgivelsers Mangel paa Kongruens -- at uddrage Resultater deraf med Hensyn til det foreliggende Spørgsmaal.

De finansielle Vanskeligheder vilde, mente han, være forholdsvis lette at overvinde, idet den danske Statskasse i Told af svenske Artikler (Jern-, Træ- og Manufakturvarer), kun vilde tabe omtrent 1 Mill. Kr., den svenske Statskasse derimod i Toldindtægt af danske Artikler omtrent 2 Mill. Kr.

De finansielle Vanskeligheder troede Talaren derfor, at man temmeligt let vilde kunne komme ud over. Hvad Produktionsforholdene angik, forment han, at det svenske Jordbrug, der før har maattet finde sig i den danske Konkurrence, ogsaa herefter i det Hele taget maatte kunne gøre det, omend Stillingen for den svenske Hvedeavl maatte blive noget vanskelig. Med Hensyn til Industrien forment han, at en Mellemrigslov maatte kunne gøre det muligt for svenske Manufakturvarer at fortrænge nogle af de tyske Manufakturvarer fra det danske Marked. Noget lignende

maatte gælde om svenske Metalvarer, hvis Indførsel til Danmark nu er, naar den svenske Metalindustris høje Standpunkt tages i Betragtning, »uhørt ringe«. Ogsaa for andre svenske Produkter — f. Ex. Tændstikker, Papir, Glas, Træ m. fl. — vilde en Mellemrigslov med Danmark aabne et nyt Marked, der ikke vilde være at foragte; thi vel er Danmarks Befolkning kun 2 Millioner stor, men denne lille Befolkning har en forholdsvis stor Forbrugsevne. Men paa den anden Side vilde Mellemrigsloven ganske vist ogsaa paa visse Omraader paaføre den svenske Industri — især den lille Haandværksindustri — en Konkurrence; men Taleren vovede at udtale den i vor Tid noget kætterske Anskuelse, at den svenske Industri netop vilde have godt af denne Konkurrence.

Til sidst kom Taleren ind paa Omtalen af det tidligere i Theorien almindeligt anerkendte Princip: Livsforfødenheders Toldfrihed. Han sluttede med følgende Bemærkninger:

Hos oss har redan länge tillämpats denna nyssnämnda princip, men, och här kommer ett stort men, på senaste tiden har man såsom bekant totalt kastat öfver bord denna grundprincip och antagit en diametralt motsatt. Nu gäller det såsom regel, att lifsmedel böra tullbeskattas till skydd för vår egen produktion, och då Danmark är producent i stor skala af just dylika jordbrukets och ladugårdens produkter lär det väl finnas föga sannolikhet, att den nya tullpolitikens målsmän skola finnas villiga att medgifva en tullfrihet gent emot detta land, hvarigenom dessa nya tullars uppgifna ändamål måste i hög grad blottställas. Då dertill kommer, att man just i dessa dagar sett på allvar föreslås, att upphäfva det gällande tullfördraget med Norge, så kan frågas, hvartill det kan löna att ifrågasätta och tala om detta fördrags utsträckande till ännu ett land. Man kan då kanske förebrå oss att sysselsätta oss med ämnen, som under nu varande förhållanden nästan äro innehållslösa fantasifoster, tomma drömmar.

Det torda kunna vara mycket att svara på en sådan

förebräelse. För min del vill jag endast erinra, att dessa funderingar på en närmare förening för att utveckla och underlätta varubytet mellan de 3 nordiska länderna, huru otidsenliga de än kunna anses, dock äro framkallade i icke ringa grad af den allt mera framträdande afspärrningslustan hos de stora nationerna, emedan derigenom de små snart sagdt tvingande hänvisas till att söka sluta sig samman för att sålunda blifva äfven de i någon mån stora och icke stängas inne inom hvar sin lilla marknad, inom hvars tränga gränser deras ekonomiska lif måste sammankrympa och förtvina. Dernäst kan det kanske tillåtas mig att antyda, att den ekonomiska politiken är lika oviss som all annan politik, lika beroende af dagens skiftande meningar och tillfälligheter, och deri måste ligga en stark maning att äfven när framtiden synes som mörkast icke upphöra att hoppas på och arbeta för en ljusare sådan. — Och slutligen — den främsta vishetsregeln är ju af gammalt att lära känna sig sjelf, och jag tillägger, dernäst sine grannar, och om alla dessa funderingar icke hittills ledt och kanske på länge icke skola leda till mera än att mana till studium af vår egen nations och de dermed beslägtade nationernas ekonomiska lif och, såsom jag hoppas, skola alltjemt mana till mera omfattande och inträngande sådana, så är ju redan dermed icke litet vunnet, ty kunskapen är dock och förblir den enda makt, som förmår att undanrödja de fördomar, som af okunnigheten föstrats.

— Den Diskussion, der knyttede sig til Dr. Arnbergs Foredrag, aabnedes af Hr. Ljungberg, der bestred, at en Mellemrigslov med Danmark vilde være nyttig for Sverige; »den norske havde jo i kommerciel og politisk Henseende blot haft ulykkelige Følger.« — Denne Paastand gav Præsident H. Forssell Anledning til et Gemæle, under hvilket han som Anledning til de paastaaede ulykkelige Følger af Mellemrigsloven fremhævede netop den prohibitive Retning, der søgte at ophæve den. Udsigterne til et nærmere Handelsforhold med Danmark fandt Taleren helt ringe. Skulde det kunne lade sig gennemføre, vilde en Mellemrigs-

lov for Øjeblikket være det eneste mulige Middel. — Hr. Ljungberg paastod fremdeles, at Mellemrigsloven havde paaført den svenske Industri Tab. — Præsident Wærn forlangte Bevis herfor, og Hr. Ljungberg svarede med at henvise til, at Bevillingsudvalget havde beregnet Tabet til 800,000 Kr. — Hr. Sebenius talte, skønt Toldven, for et frit Vareombytte mellem de tre nordiske Riger. — Friherre Hochschild indskærpede sluttelig Sverigs Repræsentanter ved det nordiske nationaløkonomiske Møde at optræde »med største Forsigtighed« i København.

— Kort efter den her omtalte Forhandling i den nationaløkonomiske Forening kom Mellemrigsloven mellem Norge og Sverige til Forhandling i den svenske Rigsdag (d. 9. Maj). Medlemmet af første Kammer Hr. Nystrom havde stillet Forslag om Lovens Ophævelse; men dette radikale Standpunkt fandt dog ikke tilstrækkelig Tilslutning. Derimod var der af Grev Strömfelt blevet foreslaat, at Rigsdagen skulde overdrage til Regeringen at erklære Mellemrigsloven for ophævet, — hvis de Underhandlinger om nødvendige Ændringer i Loven, som »Rigsdagen venter«, at Regeringen indleder med den norske Regering, ikke fører til et antageligt Resultat, som kan forelægges Rigsdagen og Storthinget 1889. — I Anledning af disse Forslag havde Bevillingsudvalget henstillet, at Rigsdagen i Skrivelse til Regeringen skal dels anholde om, at Regeringen, i Anledning af Rigsdagens Beslutninger om Ændringer i Toldtariften, vilde behage, saa snart ske kan, at indlede Underhandlinger med den norske Regering om saadanne Bestemmelser i Mellemrigsloven, som nødvendiggjordes ved Rigsdagens Toldændringer, dels ogsaa bemyndige Regeringen til, hvis de indledede Underhandlinger ikke synes at ville lede til det tilsigtede Maal, at opsige den nævnte Lov.

Regeringens Repræsentanter, i første Kammer Statsministeren, i andet Kammer Finansministeren, ytrede ikke synderlig Glæde over den af Bevillingsudvalget foreslaede Bemyndigelse for Regeringen. Alligevel vedtoges Udvalgets

Forslag: i første Kammer med 65 mod 10, i andet Kammer med 125 mod 80.

I første Kammer havde d'Hrr. Wærn, H. Forssell og Bennich erklæret sig for den første Del af Udvalgets Forslag, — idet de erkendte, at de vedtagne Toldændringer nødvendiggjorde en Revision af Mellemrigsloven, — men imod den sidste Del: den deri indeholdte Trusel kunde bidrage til at svække Unionsbaandet. — For Udvalgets Forslag talte d'Hrr. Frih. Barnekow, Reutersvärd og Forssman, der ikke kunde se noget for Nordmændene saarende i Forslaget, der jo tværtimod var et Mæglingsforslag; thi der var jo dem, der uden videre ønskede Mellemrigsloven ophævet.

I andet Kammer talte en Mængde Talere for Udvalgets Indstilling, saaledes d'Hrr. Danielsson, Rydin, Liss Olof Larsson, De Laval og Nils Petersson, og det lykkedes dem, som ovenanført, at sætte deres Krig igennem. Forgæves talte d'Hrr. O. Jonsson og Andersson rentud imod hele Beslutningen. Forgæves talte Dr. Herslow i samme Retning som d'Hrr. Wærn, Forssell og Bennich i første Kammer; Resultatet blev det ovennævnte.